

EDINOST

Glasilno slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v traškah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

Koncem prvega četrtletja vabimo uljudno tiste mej našimi gg. naročniki, katerim naročnina poteče, ali kateri so še za minole mesece kaj dolžni, naj blagovole naročnino **H malu** poslali, da nam bo mogoče, njim list v prihodnje redno pošiljati. Te dni se bodo tiskali novi naslovi (adrese). — H kratki vabimo prijazno, naj se nam obilo **novih** naročnikov oglasi. Cena je tiskana listu na čelu.

Opravištvo „Edinosti“.

Nova komasacijska postava.

Gospodarka zbornica je uže sprejela postavu o zlaganju ali komasaciji zemljišč, katera postava pride v kratkem tudi v zbornico poslancev in bo tudi tam skoro gotovo sprejeta, ker jo priporoča dotični odsek. Prav za prav obseza ta postava tri po naravi sorodne postavu; prva se nanaša na zlaganje ali skupljanje zemljišč z namenom, da postane ložeje in uspešnejše njih obdelovanje; druga postava se nanaša na arondiranje gozdnih delov; tako sicer, da posestnik velikega gozda, v sredi katerega pa se nahajajo majhni deli ali parcele drugih posestnikov, kateri ovirajo svobodno gospodarstvo, ima pravico one majhne parcele uteloviti k svojemu gozdu, zato pa mora dati dotičnemu posestniku družega gozda ali druge zemlje v enakej vrednosti in če to, kar mu more dati popolnoma ne zadostuje, pa dodati še odškodnine v denarju; tretja postava pa zadeva delitev skupnih posestev, kakor so skupni pašniki, gozdi itd. in vreditev dotičnih skupnih pravic za rabljenje in oskrbovanje.

Vse te tri postavu so prevelike važnosti za kmetijstvo in obračajo na se veliko pozornost kmetijskih in narodno-gospodarskih krogov. Dosedaj so naše kmetije, posebno pa južnih avstrijskih dežel, jako razkosane; na Kranjskem in Primorskem so posestniki, ki imajo 15 do 20 oralov zemlje, a noben kos ne znaša niti enega orala površja, torej ima marsikak tak posestnik svojo zemljo razkosano v 20, 30 in več kosov. Da se tako razkosano posestvo ne more obdelovati z onim uspehom, kakor to zahteva današnji napredek kmetije, ki zahteva jako intenzivno gospodarstvo, to se umeje samo ob sebi. — Koliko dragoga časa, koliko dela zgubl tak posestnik nasproti drugemu, ki ima svoje posestvo vse lepo skupaj, o tem nam ni treba niti govoriti; to denes umeje vsak še tako nepodučeni kmetič, in vsakdo denes vé, da je boljše imeti lepo skupaj okoli svoje hiše 10 oralov,

nego pa 20 in več oralov raztresenih po vseh vetrovih.

Razkosanje posestev je torej veliko krivo napačnega gospodarstva in bila je prav potrebna postava, po kateri bo vsaj mogoče to razkosanje popraviti z menjavo in odškodnino in to po postavnem potu in tu in tam tudi prisiljeno. — Tudi dosedaj so bile deželne postavu, po katerih so posestniki mogli zlagati, arondirati ali komasirati svoja posestva; toda s tem so morali biti zadovoljni vsi deležniki, kar pa se je le redkokrat primerilo, saj še v državnem zboru, kder je cvet inteligencije, le redkokrat se zgodi, da bi bili vsi poslanci za en predlog in naj si bode še tako pameten; kako pa bi neki to šlo na kmetih, kder vlada največja nezaupnost in trma? Nova postava v tem obziru popravljiva stvar tako, da se mora manjšina udati večini posestnikov, kar je na vsak način pametno, če tudi sega nekoliko v realno pravo posestnikov, kajti občenemu dobru se morajo podrediti čestokrat pravice posameznikov in na tem načelu slone vse uže izvršene in bodoče socialne (družbene) predlogu. — Po novejši postavu bodo za tako arondiranje posestev ustanovljene nalaščne lokalne, deželne in centralne komisije, ki bodo vsa dotična dela izvrševale in reševale vse dotične prošnje in pritožbe. — A ta postava pušča deželnim zborom posameznih dežel, da po razmerah sklenejo še nadrobne določbe glede združevanja posestev; državna postava se nanaša le na glavna načela te naredbe; zatorej pa stopi državna postava še le potem v veljavo, kadar bodo sklenene in potrjene tudi dotične deželne postavu, katere vlada predloži vsem deželnim zborom. Zatorej je za zdaj zadosti, ako svojim čitateljem predočimo le glavne poteze te postavu.

Res je, da stvar ne pojde precej, ali polagoma se prepriča srenja za srenjo, kake veljave in koristi je tako spojenje ali arondiranje posestev in kadar se večina posestnikov prepriča o dobrem uspehu takega započeta, poprimemo se tudi vsi pametni posestniki te občekoristne novotarje. Po komasaciji bode tudi mnogim malim posestnikom dana prilika, da se združijo v takozvane zadruge v namen, da na skupne troške ali posuše kak močvir, ali pa napeljejo po kanalih vode na svoje senožeti (takozvano drenažiranje, katero je mej Slovenci žalibože še malo uvaževano). Po takem zlaganju zemljišč pa tudi njih vrednost zdatno poskoči in s tem tudi poraste kmetijski kredit, kateri je v zadnjem času padel skoro pod ničlo. V obče je torej tako zlaganje zemljišč, po katerem vsak posestnik svoje posestvo kolikor mogoče zedini v enem kosu, največje gospodarske vrednosti, prav tako je velike vrednosti pospeševanje, da se gozdne parcele združijo, da ne bode taka zmes, kakor je zdaj, ko ima kak posestnik le majhen jezik gozda, zagozden v večji gozd družega posestnika, vsled česar nastajajo čestojako človeške kosti. Ali so tú počivajoči storili naravno smrt? ali so bili trpinčeni in so vsled glada umrli? To je neresljiva uganka! Lahko so kosti tudi še iz časov »Erazma« —, od njegovih po sovražnikih pokončanih slug in tovarišev! — Pod streho nas opozoré tudi na nek zvon.

Po stopnicah navzgor pridemo do nekdanjega stanovanja »Erazma« do prave trdnjave. Tu je še popolnem ohranjen vzdan vstop, — vidijo se duri, pri kojih je bila v istih časih brana. Še se kaže leseno kelesce, po kojem je veriga rožlala in drčala, ko so se duri zatvorile. Jako trden les je moral to biti, da je čakal današnjih časov. Tik tega vstopa na levej je videti nekako »ognjišče« —, in na desnej se kaže kraj, kamor je vsled izdaje namerjena krogla priletela in kos skale odtrgala, koja je glasovitega »Erazma« usmrtila. Vidi se tudi drugo staro zidovje nekdanjega stanovanja. In zopet kvišku drži pot v prostorno votlino prav nad novejšim gradom. Tukaj so bile ob času viteza še druge sobe in shrambe; kake, to se več ne vé, kajti videti je sedaj le naravna votlina —, in prav na vrhu je tudi vodnjak še iz iste dobe, brez vse človeške moči naravno izdolben. Nad nami se razteza velikansk obok, pod kojim je vedno mnogo divjih golobov poskritih in se lahko streljajo. Zgoraj prav na koncu je bil skrivni izhod, daleč v gozd držéč —, od tod je Lueger svoj živež iz Ipavske doline in drugih krajev dobival. Sedaj je nekoliko zazidan in nekoliko posut, ker so skozi njega pred mnogo leti roparji v grad prilomili.

Pogledamo na drugo stran, še bolj na levo. In zopet po zelo nevarnih stopnicah dospemo do votline, koja je spredaj nekoliko obzidana, tu se zove: »Belvederes«. Razgled od tukaj je ob jednem čaroben, a

krat prepri in drage tožbe in naposled je velika dobrota tudi to, da se konečno in dobro vredé vse pravice posameznikov na skupna posestva, ter da se taka posestva, kder je koristno in okoliščinam primerno, razdele in to ne kakor dosedaj po raznih načelih in še le po tožbah, ampak po določenih načelih in po nalašč v ta namen postavljenih gosposkah. Ta postava ima potem tudi to dobro stran, da oprasti dotične posestnike kolekov in drugih procentualnih davščin, katere so dosedaj mnogo ovirale menjavo zemljišč, razdelitve itd.

A te postavu kličejo zopet druge za seboj. Ne zadoščuje, da se posestva arondirajo v namen gospodarstva po novih pravilnejših načelih, ampak kadar so enkrat posestva tako združena, bolj popravljena, mora druga postavu tudi za to skrbeti, da se ta posestva ne morejo zopet razdeliti mej več dedičev, ampak da ostanejo vedno skupaj, da se torej omeji svobodno deljenje tako skupaj zloženih posestev, kajti sicer ostane gospodarski namen komasacij preveč enostranski in koristen morda le ene generaciji; ta zadnja postavu pa sama po sebi zopet kliče drugo postavu, namreč ono o dednem nastopstvu; tudi to prašanje treba tako urediti, da posestnik more pač spoznati svojim otrokom premoženju primerne dele, ali užitke, a zabraniti more take oporoke, ki razdeljujejo posestvo mej vse ude družine, tako, da na zadnje ne more na onem posestvu nobeden več živeti in da vsled tega propada gospodarstvo. O teh obeh zadevah smo govorili uže pred nekoliko meseci v članku »Pomoč kmetu«.

Videli smo torej, da z novo postavu o zlaganju posestev se kar naglo odpre našim postavodajalcem obširno narodno-gospodarsko polje, katero je vredno ozbiljnega preudarka naših poslancev in vlade. A nova postavu sama nam kaže, da je vlada nastopila gospodarsko pot, ki je edino prikladna Avstriji kot v prvej vrsti kmetijske državi, da je vladi v resnici mar za take namene, ki imajo podpreti vir vsega blagostana, to je kmetijstvo, kajti Avstrija more postati le potem srečna država, ako se bode kmet z večjo ljubeznijo in večim veseljem držal svoje zemlje, kar pa bode le potem, ako bode videl, da mu je mogoče na svojej zemlji dobro živeti in svoje davke lahko plačevati; kadar pa pride do tega, potem posestvo zadobi zopet ono vrednost, katero ima resnično v sebi v primeri z drugimi premaklinami in nepremaklinami v večih središčih človeškega društva.

A ta vrednost je odvisna od dohodka; zatorej je treba povzdignoti dohodek kmetij na omenjeni način in kmetije postanejo veliko več vredne, cena zemljišč poskoči, boben ne bode več tako pel, kakor dozdej. Kakor hitro se pa pomnoži vrednost premoženja večine državljanov, postane tudi država srečnejša doma, a trdnjejša na zunaj.

tudi strašan. Pod nami neizmerno globoba skalnata stena; v podnožju poleg peneče vode je žaga, a na strani pod nami stoji grad. Pred nami se pa razteza vasica Predjamska. Tukaj »naš svet« zagledavši, zapeli smo iz globine srca: »Jaz sem Slovan z dušo, telom« potem se napotimo zopet navzdol. Obiščemo še jedenkrat bolj zanimive kraje; čudimo se tudi v skalovje »zдолbenemu žlebu«, po kojem se je uže »Erazem« prijematil moral, kadar je v svoj skalnati brlog lezel. Sedaj se posloveno od minulosti, a od »Erazmovega duha«. Kaj radi bi znali, kde je našel zadnji počitek, a tega živa duša ne vé —, ker zgodovina o tem molči.

Pohoditi nam je še jamo, na kojoj sem uže prej opozoril.

Da bi svoje obleke pri tem ne pokvarili, obleče nas gospod logar v razne svoje lovske suknje, posodi vsakemu kako pokrivalo ter nas na ta način prestroji v lovce; toda v take, koji bi na lovu družega ne koristili, nego da bi se divjačina pred njimi strašila in uže od daleč bežala.

Urno zopet po stezici navzdol in čez most do vzdanega vhoda, kder duri za seboj zaklenemo. — Zapustili smo obljudeni svet, dnevnemu nadzemskemu življenju se odpovedali. Zanetimo si ogenj, — plamenice, koje je previdnost našega nam vljudo službečega rojaka preskrbela, pri njem zapalimo in hajd naprej! O jami mi je teško pisati, kajti pri nas so si vse, druga drugej nekoliko jednake — a videti jih je treba. Sveta tihoča nas obdaje in v svitu plamenic se nam sedaj bell, sedaj rujavkasti kapniki nasproti bliskečejo. Vidimo raznovrstne podobe, koje so iz samih kapljic v več sto i tisoč letih se ustvarile in mnogokrat jako velikansko narastle.

Podlistek.

Predjama.

(Spisal —sl—.)

(Dalje.)

A tudi nekaj zelo »čudnega« se tukaj vidi. Nek »uradni zapisnik«, tako le sestavljen:

»Am 23. März 1850 bei Gelegenheit einer bei Anton Markoučič vorgenommenen gerichtlichen Schätzung hier lustig getrunken und Zigaretten geraucht. K. k. Bez. Gericht Senožec in Comm. zu Luegg. Podboj I. r.

k. k. Gerichts-Adjunkt.

Opazke si ne dovoljujem nobene; stvar se sama dovolj sodi.

Sedaj se še mi podpišem. No! takega spomenika si nismo v javnej knjigi stavili, — kar smo »pili«, to je bilo za okrepanje naših grl, in kar smo »kadili«, to itak drugih obiskovalcev nič ne briga; — to jo za-nje to, kar je bil za nas dim —, a v glave se nam ni zakadil!

Idemo dalje. Obiščemo nekdanjo kapelico, v kojoj se vidi iz lesa podoba žalostne Matere božje, za kojoj je neki Anglež uže ponudil polne roke zlatov. Posebnosti nema nobene, le radi starosti je imenitna. Kazal se nam je tudi kelih, mašna obleka, knjige in druge starine iz istega časa, ko se je še tukaj opravljala služba božja.

Pogledamo tudi ječo. Odpró se jako teška s železom okovana vrata in vstopivši preiščujemo, da je tukaj marsikdo o časih trpinčstva britko zdihoval. Dalje vidimo mej zidovjem votlino, v kojoj se naha-

Zatorej pa pravimo, da moramo biti le veseli, da se je sedanja vlada in sedanja večina državnega zbora lotila tako važnega gospodarskega zakonodarstva. S tem si tudi ena in druga pridobita vedno večje zaupanje mej avstrijskimi narodi in v naši državi postane nemogoč oni rak, ki se je v podobi socialističnega prašanja vgnjezdil skoro v vse evropske države.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Poslanska zbornica se 5. aprila zopet odpre.

Češki klub je 24. t. m. objavil resolucijo, v kateri naglašajo, da šolska novela spada v področje deželne zbornice, da pa z ozirom na želje zastopnikov iz planinskih dežel, češki klub pritrjuje noveli, da ne bo trpela desnice solidarnost.

O štedilni komisiji se je doslej, če tudi je uže davno ustanovljena, jako malo slišalo, da bi doslej bila uže kaj prištedila, o tem nismo še nič čuli. Zdaj se poroča, da se peča s predlogom upravne statistike, a tu menda ne prištedi nič, ker skupni troški te uprave znašajo na leto le okoli 73.000 gl. — Dalje se trdi, da se peča tudi z štedenjem pri deželnih gosposah, vzlasti deželnih namestništvih. — Mi smo te vere, da bi se največ lahko prištedilo pri finančnih gosposkah in raznih kontrolnih organih, tu bi trebalo radikalnih reform.

Dunajski mestni očetje delajo kar le morejo v pogubo dunajskemu mestu, tako so navdahnjeni z nemškimi liberalizmom. V zadnji seji mestnega sveta je navetoval poslanec Praetorius, naj se mestni svet izreče zoper šolsko novelo, kar se je tudi zgodilo. — Dunajski očetje so pozabili, ali nečejo vedeti, da je Dunaj glavno mesto raznojezičnih narodov, da ono ž njimi raste in ž njimi pada. Oni bi tedaj, ako bi imeli kaj modrosti, morali tako delati, da nobenega naroda ne žalijo, ker od vseh ulečejo dobičke; a delajo pa tako, da so uže vsem prisutni; zato pa se tudi Dunaj neneinški narodi vedno bolj ogibajo, s tem pa Dunaj tudi vedno bolj trpi.

O Schönerejevem pravdi je vse utihnolo, in vendar je ta stvar jako važna. Ustavovorni časniki, to se vé da, molče, ker jim o tem ni lahko govoriti; a tolika tihota od druge merodajne strani nam prav nič ni po všeči, ker zbuja sum, da bi vlada sama to nevršečo stvar rada kolikor mogoče na tihem z svetá spravila. Mi smo tega prepričani, da bi to bilo vladi zelo škodljivo, ker bi nasprotnikom nov pogum dalo, da bi začeli še huje reči počenjati; brezobzirno, ostro pa pravično postopanje bi se pač tu priporočalo.

Mej dunajskim učitelstvom je vstal velik razpor zastran dovoljene češke šole, ki ni bil brez nastopkov; ker ima večina učiteljev zdrave nazore, izvolila je v okrajni šolski svet take učitelje, ki niso sovražniki češkejši šoli na Dunaji.

Na Dalmatinskem nevolja od dne do dne raste, ker deželna vlada tako postopa, kakor bi hotela Dalmacijo ponemčevati. »Narodni List« skoraj v vsakej številki donaha izgleda ponemčevalne deželne vlade. Nekatera okrajna glavarstva so uže začela pošiljati dopise okrajnim sodnijam v nemškem jeziku; temu pa se posamezni sodniki krepko ustavljajo. Tudi se pri deželnem namestništvu v Zadru nastavljajo uradniki Nemci, ki niso zmožni deželnega jezika. Tako postopanje dela v Dalmaciji hudo kri, kar ne more biti koristno ni deželi ni državi.

Vnanje dežele.

Papež je 24. t. m. sprejel sveti kolegij, ki mu je čestital k velikonočnim praznikom. V odgovoru je papež naglašal svojo zadovoljnost, da se je sprava mej kurijo in Rusijo dosegla. Papež pošlje posebnega poslanca v Moskvo h kronanju ruskega carja.

V Peterburgu je našla kontrolna komisija pri pregledu računskih knjig v ministerstvu notranjih opravil prevaro, ki znaša 400.000 rubljev. Prejšnji minister Timašev je pobegnil čez mejo, Valulevu pa je car ukazal, naj zapusti rusko zemljo. Oba ministra sta zapletena v goljufijo.

Pomikovanje se naprej pridemo do zelo nizke votline, koje dno je majhna vodica pokrivala. Druzega nam ne kaže, nego počepniti in obkrajje se poprimšiti, pomagati si z vsemi »štirim« naprej. Ali ne »spakujemo« se na ta način dolgo; da! še časa nismo imeli se v tej telovadnji vaji popolnem izuriti. Hitro je bilo dovršeno. Zopet nas čaka vlažna ilova pot, a tudi tukaj je bilo previdno poskrbeno, da so bila tla z deskami prekrita in romali smo z »suhimi bedra« dalje. Zlaj pridemo do propada, čez kojega drži mostiček. Propad je sicer jako ozek, ali neznano globok. Ko plamenice otrnemo in iskre navzdol leté, vidimo še le globino, a dna ne —, nobeden ne vé, kaj je tam doli in kake hudobe se tamkaj pasejo in na nas prežé. Malo se stresemo brrrr —, od tukaj pa le urno strani. In le dalje nas pelje pot, idemo nekoliko časa pevajoč, a potem vsled stranu in groze tresoč se ter dospemo srečno do konca, namreč do kraja, do katerega je pot do sedaj nabrejena —, pravi konec je pa neznan. A tukaj, evo razgleda: Stopimo v okrog in naš dnevni red veleva zopet petje. Imamo seboj še steklenico pive, na kojoj je jeden naših prijateljev slučajno nanel ter jo, po domače povedano i storjeno: »pobasala«. Nad to sedaj svojo jezo ohladimo; in k malu smo jej dušo izpihali. V spomin našega pohoda stopita dva korenjaka trdno skupaj, tretji jima spleza na rame, vzame oglje od plamenice ter zapiše z velikanskimi črkami na obok jame: »Slovenski gadje!« — v spričbo našega strašnega srda do nemčurske zalege.

(Konec prihodnjic.)

Na Grškem tudi ni vse v najlepšem redu. 23. t. m. so našli v Atenah tiskan proglaš, v katerem so pretnje zoper ministra načelnika in finančnega ministra, opozicijski poslanci državnega zbora pa se svari, naj ne hodijo v zbornico, ker se ona z dinamitom razruši.

V Armeniji še vedno Turki zapirajo ljudi, ker so neki prišli na sled neke zaroti. Deželni namestnik v Erzerumu je tamošnjemu armenskemu škofu javno očital, da je glavni zarotnik.

Na Frankoskem se prebivalstvo, kakor znano, zelo malo množi, kar je slabo znamenje za bodočnost frankoskega naroda. Zato je poslanec Piégre v poslanske zbornici podal predlog: naj se vsacemu rodbinskemu očetu, ki ima štiri otroke, odpusti petnajst odstotkov letnega davka, in za vsacega otroka več, po drugih pet odstotkov. Ako pa rodbinski oče ne plačuje davkov, ali če ti davki ne znašajo 100 frankov na leto, naj se tacemu očetu da darila 200 frankov za štiri otroke, 250 frankov za pet otrok in tako dalje za vsacega otroka 50 frankov več.

Angleški minister Gladstone se je obrnul na druge evropske vlade zastran enakomernega postopanja zoper anarhiste, in časniki o tej stvari mirno, brez strasti govoré. Ko je pa pred par leti ruska vlada prav enak predlog poslala vladam, nastal je grozen vihar po vseh državah, v katerih je kaj izvoljenega ljudstva i nobena vlada ni hotela sprejeti predloga.

V Londonu je razburjenost še vedno velika. Vojaške in civilne gosposke dobivajo brezimna pretilna pisma, nekateri poslanci se svari, naj se ne vdeležé seje v parlamentu. Policija se je povsod podvojila ter čuje noč in dan, posebno močne so straže pri raznih založnicah in orožnicah, pri mostovih, državni banki, pri parlamentu in drugih javnih poslopih. — Policija je vrgla vse svoje mreže, da bi prišla na sled onim, ki so zadnjič blizu parlamenta dinamit položili i zapalili, a doslej so bile brezvapešne vse njene prizadeve, nikder ni nobenega sledú.

Angleški poslanec v severnih ameriškanskih državah je ministra zunanjih zadev na to opozoril, da strastni govori nekaterih oseb, ki se imenujejo ameriškanski državljani, o rabi dinamita, merijo na to, da bi priateljске razmere mej Angleško in Ameriko ohladili.

Dopisi.

IZ BOLŠKEGA, 25. marcija.

Skoraj bi rekel, je navada, da se k nam pošiljajo c. k. uradniki, ki ne znajo našega materinega slovenskega jezika, ali so še celo italijanske narodnosti, in to v več slučajih.

Da so taki c. k. uradniki nam Slovencem nasprotni, ali celo sovražni, to ni uganjka, žalibože, da je gola istina.

Imam sedaj prav lep slučaj, v kojem bi prav lahko več pisal, a čemu, pa nekaj moram vendar povedati.

Naš c. k. kontrolor g. G. V. je nedavno imenovan bil za defenitivnega kontrolorja, ter je tako premesčen tja dol v južno Istro v neko italijansko mesto.

Dobro, nas Bovčanje je ta vest iz več razlogov presrdno razveselila in prepričani Vam: Svoji k svojim, kličemo srečno pot!

Tam doli morda vdobite več polja za krepkeje izvrševanje Svojih načel, za koja ga tu nikoli ni bilo, in ga ne bode. Tako jel!

Sedaj dobimo novega c. k. kontrolorja. Radoveden sem.

Res je, da je bila, kakor sem rekel, navada, in da je navada železna srajca, dovolj. Pravijo, da je bilo to vse na ljubo nekemu gospodu. Hoče biti komendant tu, in še drugo.

Dovolj, dovolj, a tega nesmemo trpeti; rekel sem: Svoji k svojim.

Radoveden sem, a mislite, da bodedo v nasprotnem molčali. Za Boga ne!

Saj smo v Avstriji, kder imajo vsi narodi enake pravice; torej pozor!

Resnicoljub.

Jelšane, dne 21. marcija.

Od mnogo krajev donahaš, vrla »Edinost«, novice in dopise, a iz jelšanske občine čisto nič. Očividno je, da se nobeden nič ne briga, celo tisti ne, ki bi se lahko ter ima sveto dolžnost delati za blagostanje naroda. Kdor bi se rad pritoževal, mora jezik za zobmi držati — mnogo in mnogo je ubožev, koji bi se radi pritožili in poganjali za svoje pravice, pa bojé se svoje sence; ako bi prijeli bogatina, kateri ima vso oblast — ne bi jim, če tudi za velike obresti, dajal na posodo, da si priskrbe najpotrebniše stvari, potem pa zopet gladni delajo in se krvavo z družino poté. Priklatjeni judje ljudstvo odirajo in vendar se ošabno bahajo, da uboge podpirajo. Ubogej jelšanske občine gre vedno na slabše; predno je železnica v naše kraje prišla, zaslužili smo vendar kak groš na cesti z vožnjo, popraviljanjem ceste, stali so tedaj boljše tudi kovači, kolarji, krčmarji, kramarji itd., drug od drugega je vendar še kaj zaslužil; drugi so zopet hodili črez zimo na Ogersko, Hrvaško i v Turško v šume doge, ali drva delat, tako so s polento i slanino prezimili i na proletje koji groš tudi domov donesli, a zdaj je, žal bože, uvek slabše, prošli so skoraj vsi zaslužki. — Ako ni več mogoče na take najtežavnejše načine živeti, kaj za Boga, nas čaka! Učili se nismo nič v naših mladih letih, v Čičariji ni bilo šol, a pozneje so, žal Bogu, nekako nemščino v jelšansko dvorazredno ljudsko šolo vgnali, češ, Čičarijo ponemčijo. Pred nekoliko leti smo Jelšanci, ko je bil velečestiti g. dekan: Sušavić pri moči, in smo imeli narodne učitelje in občinske predstojnike, osnovali čitalnico, katera je probujala in izobraževala ljudstvo, a zdaj je sve propalo, čitalnica je strohnela — šola je zanemarijena, ptujec je naš občinski načelnik — ptujec je tajnik, — a svetovalci ne umejó naših koristi in če govoré, govoré brez vspeha — — — Bog se nas usmili!

IZ LOKAVČA 24. marcija.

Lehko rečem, da je moj sosed Čopič prav dobra duša; od sedmih naglavnih grehov nisem opazil pri njem še nobenega, četudi si uže šest letu sosedujeva. Včasih samo mičkano pokolne, n. pr. bus te pientaj! streha orehova! vseh devet in devedeset ameriškanskih škratelnjov! i. t. d. Mož je močan in ima zdravi lici, a prav rad se pogovarja o belem kruhu, rudečej sprutiu in tako močnem vinu, da iz flaške gori. Največje njegovo veselje pa je tobak pušiti iz stare lesene lule. Tam pri ognjišču zaže natlačeno nikotinasto listje i samo živo glesnjo, da mu zagori, kakor bi apnenico kuril. Pozna se mu, da se mu »fajfanje« dobro prileže: od radosti i zadovoljnosti mu pri »fajfanju« tudi k malu lica zažaré. Stopi potlej tja pod skorjasto murvo, pa spuščá debele dime gori v starikaste vrhove. Kadar »fajfa«, tudi rad kaj pripoveduje. Najprvo se obrne gori po lokavčej vasi, zagledavši se za trenutek v visoko i široko čavensko rebro — pa k malu se kaj umisli, ter pravi najrajše o tem, kaj je on na božjem svetu uže vse videl in slišal.

Oni le dan sloné na okni poslušam, kaj neki pripoveduje Klenckovemu Tončetu, mojemu drugemu sosedu. Pravi mu: veš, dragi moj Tonče! dober in pameten fant si, prav od srca dober; pa zapomni si dobro: pri vsej tvojej dobroti vendar ne boš mogel vsem ljudem ustredi. Poslušaj, kaj se je menj te dni zgodilo. Grem skoz Grajšček na njivo doli v »Drenje« gledat, če mi je zajec kaj obglodal mlada drevesca v mejici, pa srečam na poti gospoda, katerega pa nisem poznal; samo to sem znal, da je gospod. Pozdravim ga, rekoč: Dober dan vam Bog daj! Na tak moj pozdrav nekoliko postoji, a k malu me ozbiljno zavrne: jaz sem gospod, meni ne manjka noben dan ni kruha, ni mesa, ni vina, ne potrebujem, da bi mi kdo voščil dobrega dneva. Oče! dober dan voščite rajše siromaku, ki nema niti novca, da bi si kupil pest moke, da si skuha skledico močnika. No! kako naj vas, gospod, pa pozdravim? tako ga poprašam. Recite: Hvaljen bodi Jezus Kristus! Jaz vam pa odzdravim: Na vse večne čase. Amen!

Drugi dan koráčim doli proti velikej cesti, a zopet srečam necega gospoda. Hvaljen bodi Jezus Kristus! prijazno pozdravim. Oče! tudi »dober dan recite!« čavne me gospod z besedo. Kaj se tebi, Tonče, zdi o teh pozdravih? Zdaj se sosed Tonče na me ozre a nekoliko nasmeholši se — odgovori: Čopič! vidite, vidite sosed! gori na okni sloni i najj poslušá; on nama o tem, kar ste zdaj pravili, gotovo kaj razložil. Čopič, k meni se ozriš: sosed! povedite nama: kateri pozdrav je lepši, tak ali tak? Vesta, Čopič Čopičev in Tonče Klenckov! oba pozdrava sta lepa; njima odgovorim: »Dober dan« komu reči, ne pravi se: voščiti mu, da bi se isti dan same dobro najedel in napil, nego s tem pozdravom voščimo in želimo svojemu bližnjemu, bodisi kdorkoli, — zdravje i srečo v vsakem oziru. S tem pozdravom želimo svojemu bližnjemu, da bi ga tudi ne zadelo nobeno zlo. Ako je pozdravljivi samec, velja pozdrav njemu samemu: ako pa ima ženo i deco, velja to tudi njegovej obitelji. Če rečete svojemu bližnjemu: Dober dan vam Bog daj! s tem prosite Boga, naj dá bližnjemu vsega, kar ga more osrečiti. S tem pa pokazete ljubezen do njega. Ako pa svojega bližnjega ljubite, spolnujete božjo postavo; tako pa je najbolj hvaljeno i poveličano božje ime; da v nekem oziru je to prava molitev, če pride iz dobrega sosa. Iz tega kratkega pojasnila pa razvidite, dragi moj Čopič, da prvi pozdrav je baje prav tako lep i pomenljiv, kakor drugi. Navada, da nižji višjega pozdravlja, i ne nopak, ohranila se je iz starodavnih časov; kar pa pozdrava čisto nič ne razveljavlja; vsaj slišimo, da tudi navadni delalec svojemu tovarisu voščil »dober dan«, isto tako tudi kmet kmetu, ko se na polji srečata.

A Čopič Čopičev i Tonče Klenckov, poslušajta! Zraven teh dveh pozdravov imamo pa še tretjega, pred kojim se naši nasprotniki najbolj plašijo. Kaderkoli stopita v kakšno družbo, glasno izrecita dve sladki in močni besedi: »Narod! Domovina!« Ako vama družba odzdravi z naudusenim Živijo! sklepa, da so v družbi vrli narodnjaci; ako pa vama samo eno mičkano a potuhнено zamrmrajo, ali še celo molče, vedita, da so to ali nemškutarji ili pak lahoni; pošteni ljudje gotovo ne.

Izgovorivši o tem, še premalo razširjenem pozdravu — zadnje besede, stupi sosedova Micica na hišni prag pa zakriči: Ata! kosit pojditel! polenta je uže na mizi.

Tako smo trije lokavški sosedje končali pogovor o treh pozdravih.

Domače in razne vesti.

Cesarjev dar. Cesar je iz svojega premoženja daroval 1000 gl. kanalskej občini za grajenje cest, da tako nekoliko pomore tej občini, katerej je toča prizadela veliko škodo.

Tržaške novosti. Veliki teden in prazniki v Trstu. Uže več let nismo imeli tako žalostnih praznikov, kakor so bili zadnji. Ves veliki teden huda burja, tako sicer, da na velik četrtak, ko se je pri Sv. Juštu navadno vse trlo, da je moralo na stotine ljudi stati pred cerkvijo, je bila popoludne pri navadnem obredu cerkev skoro na pol prazna; tudi veliki petek ni bilo ljudstva, kakor navadno; a veliko soboto je burja ponehala in bilo je pri procesijah pri Sv. Juštu in pri novem Sv. Antonu vse polno ljudstva, akoprem je po malem deževalo. — Pri Sv. Juštu so tudi letos peli na veliki četrtak in veliki petek prekrasni Ricci-jev »Miserere« in peli so ga tako mojstersko, da pač daleč po Avstriji ni slišali takega mogočnega, človeka presunujočega petja. — Na veliko nedeljo je deževalo ves dan in prav močno, vkljub temu pa so bile cerkve vse prenapolnjene,

tako sicer, da je bil videti ves trg pred Sv. Juštom kakor pod enim samim dežobranom. Skoro prav tako je bila v ponedeljek. V nedeljo in ponedeljek so ljudje močno napolnili mestne gostilne, ker jim vreme ni puščalo v prijazno okolico, vsled česar so okoličanski gostilničarji bili jako klavni. Pri vsem tem pa ni bilo po mestu videti tolikanj pijancev, kakor v poprejšnjih letih, kar kaže, da se morala v tem obziru toliko boljša, kolikor večja postaja revščina.

Mil. škofa dr. Glavine se je v ponedeljek mej pridigo pri sv. Justi lotila omedlevica; pa v žagradu so ga zopet okrepili. — Ko pa se je mil. škof odpejal padel je tudi njegov sluga mej koleca in bi se bil lahko poškodil, da ni bilo blizo stražnika, ki je hitro priskočil in tako se ni strežniku nič zgodilo, nego umazal je livrejo.

Pred nekaterimi dnevi je šel veteran g. G. iz veselice veteranov po polnoči domu in sicer skoz one samotne ulice, ki drže naravnost mimo grada v Lloydov arsenal. V nekeje onih ulic ga srečata dva ital. delalca in ga napadeta, ker je bil v veteranske obleki, nabijeta ga do dobrega in ranita tako na glavi, da mora še zdaj zdraviti se v postelji. Ko sta ga dobro namahala, rekla sta mu: »To ti je lekcija dveh brendarjev za tvoj pretirani avstrijski patrijotizem.« Ona dva nekda delata v nekeje ladjedelnici, katere smo že zadnjič omenili.

Preveč kokodakanja, malo jajic, tako si mislijo pametni ljudje, ko slišijo na eni strani stokanje zaradi nazadovanja tržaške kupčije, na drugi pa vsak dan o kakem novem projektu. Obstoji zdaj projekt Tramway-a v Gorico in na Vipavsko, Tramway-a v Istro, železnice na Opčine in še par drugih; a te dni so mestnemu zboru predložili nekateri podjetniki prošnjo za koncesijo ene železnice v hrib čez Montuzzo in sv. Just do sv. Jakopa. Res malo preveč! — **Italijani** imajo že zopet svojo telovadno društvo v Trstu, katero se zove »L'Unione Ginnastica«. To društvo bo začelo te dni svoje delovanje. — Ime je le novo; vse drugo ostane pri starem.

Pili so te praznike in preveč so pili dobri prijatelji, hodili so iz krème v krème, lepo so se objemali prijatelji; a vino je zavrelo, spró se, primejo za stole in prijatelja Dominika Petri tako potolčejo, da ga pusté vsega krvavečega na tleh in konečno so ga morali odpeljati usmiljeni ljudje v bolnico.

Pil je preveč tudi uže star fakir in šel potem spat na senik v »Via Torrente«, ker pa je bil nemiren, padel je skoz lino v spodnji blev in si razbil glavo; odnesli so ga v bolnico; dvomljivo je, da se ozdravi.

Skočil je v morje pri Molo San Carlo 24 letni lepo oblečeni mladenič; dva fakirna sta skočila za njim in ga izvlekla iz morja in odpeljala, popolnoma nezavestnega v bolnico.

Pijan fakir se je naveličal življenja in se vrgel iz hiše št. 19 v Via Chiozza na dvorišče, pa se ni ubil, ampak se le močno ranil na nosu, vsled česar so ga odnesli v bolnico.

Imenovanja. Minister notranjih opravil je imenoval stavbenega pristava Ivana Lassig za inženirja v državnej stavbenje službi na Primorskem. — Tržaška c. k. viša sodnija imenovala je dosedanjega diurnista pri c. k. okrajnej sodnji v Tolminu g. Rudolfa Zarli-ja, c. k. kancelistom pri istej sodnji.

Finančno ministerstvo je dovolilo slovenske blankete za menjice. To je plod prizadevanja zveze slovenskih posojilnic.

Premeščanje. Notar Kotzbeck pride iz Ilir. Bistrice v Vipavo, in c. k. pristav na Vrhniki, Viktor Globočnik, postal je notar v Zatični.

Kaj si vsega ne dovoljujejo naši Velikonemci. List »L'Alabarda di Trieste« je prinesel te dni vest, da se po Trstu govori, da se hočeta »Triester Tagblatt« in »Triester Zeitung« ziliti v en sam list. Koliko je resnice na tem, to nas malo briga; le to je vsem znano, da sta si ta dva lista bila pred par meseci hudo v laseh, in da sta končala svoj prepri pred sodnijo ter da je morda prav to znamenje, da se lista približujeta po nekem starem nemškem pregovoru, katerega nočemo ponavljati. Govori se pa res po Trstu, da je sedanji glavni urednik dr. Dorn odšel na Dunaj in se zaradi tega pri »Triester« nekaj predrugači, kar naravno nas tudi malo briga. A »Triester« se je hotela maščevati nad »Alabardo« zaradi one vesti in prinesla je večeraj v svojej porednosti in oholosti vest, da se združita »Alabarda« in »Naša Sloga« in da bode potem »Alabarda« izhajala na polovici v ital. jeziku, na polovici pa v jeziku »Zvonomira«. Ta neumni dvotip nema sicer nič ob sebi, vendar pa ne umejemo, kako je prišla »tetka« do tega, da si je izvolila za svoj »objectum fopabile« resen list »Sloga«, ki se še nikoli ni zmenil za bitje nepoklicane »tetke«. Naj nam veruje »tetka«, da njena oholost čisto nič ne imponira, a da bi se kedaj združili Italijani in Hrvatje proti komu, zgodilo bi se to gotovo najprej proti oholosti nepoklicanih (ne sicer poštenih Nemcev), ampak nepoklicanih kulturonošev, ki tukaj burke uganjajo à la »Springthaler« in drugih »Bummelmajerjeva«.

Policijsko. Napadli so tatovi nekega kuharja v »Via Media«, vrgli ga na tla, in mu sè silo vzeli uro in 5 gid., katere je imel pri sebi.

V gledišču »Fenice« je v ponedeljek nek dolgoročni mladenič vkradel braslet raz roke nekeje gospi, a stražnik je to zapazil, tatu vzel zlat braslet in ga vrnil gospi, tatu pa natakol na roke železni močan braslet. — Zaprla je policija v ponedeljek fakirna Jožefa S., ker je na nekemu angleškemu parniku pokradel blaga za 12 gid. — Zaprla je policija še kakih 6 drugih tatov, ki so kradli čez praznike in tudi nekaterim pijancem je dala te dni prosto stanovanje. V obče pa so bili tatje in pljanci čez praznike še precej prizanesljivi.

Železnica Hrpele-Trst. K zadnji vest o tej železnici nam je dodati, da se bode -a železnica zat

čela graditi najbrže še v tem letu, da so troški preračunjeni na 3.340.000 gid., da bode grajenje trajalo 3 leta in da bode vlada terjala precej 30000 gid. kredita od drž. zbora za napravljenje konečnih načrtov. — Železnico bode imeia država v lastnem oskrbovanju in se je vlada nekda pogodila z južno železnico, da bo proti nekeje odškodnini mogla voziti po južnej železnici od Divače do Ljubljane, kder bode potem državno železnico oskrbnitvo nadaljevalo lastni promet po Rudolfovej železnici.

Avstrijsko ogerski Lloyd je sklenol na lastni račun in nevarnost brez državnega doplačila ustanoviti redne vožnje mej Trstom in južno Ameriko do Santos ter bo mej potjo obiskoval važneje francoske in španske luke v sredozemskem morju.

Iz Berkinov nam piše nekdo, da se v Podgradu prodaja slabo meso, da se je tam prodalo meso krave, ki je stala 6 gid., po visokej ceni 52 kr. in da se sploh tam prodaja nezdravo meso. — Če je to res, naj preiskuje županija in naj preskrbi, da se take zdravju škodljive reči ne bodo več godile.

Nastopnik rajncega goriškega vrhovnega škofa. Tržaški listi so prinesli te dni vest, da postane skoro gotovo goriški vrhovni škof, Monsignor Dalla Bona, škof Trentinski. — Da bi rekli slov. listi, da je stvar neverjetna, bojimo se, da bi se gotovo zgodila, zato je najbolje, da jo jemljemo kakor verjetno, posebno zato, ker je Monsignor Dalla Bona rojen Gorican in se bodo nekateri krogi gotovo zanj potezali. — Torej verujmo, da se ne zgodil

Kandidatje za poslanstvo v drž. zbor namesto odstopivčega barona Lazzarini-ja rastejo kot gobe. Voliti imajo veliki posestniki istrski in oglašili so se dosedaj kot kandidatje Dr. Petar Milevojiz Labin, Dr. Fragiaco mo iz Pirana in koperski župan, dr. Gambini; zadnji je uže izdal volilcem oklic, v katerem obeča hribe in doline v lahonskem zmislu. Se par drugih kandidatov je, kakor dr. Stradi in dr. Petris, skoro vsi so menda odvetniki in bolj na lahonsko stran; morda pa se v zadnji uri pojavi tudi kak Slovanom bolj prijazen kandidat. Volitev se bode vršila v kratkem.

Ljubljanske novice. *Shod ljubljanskih mestnih volilcev.* Ponedeljek je bil v prostorih ljubljanske čitalnice zbor volilcev in je postavil za prih. mestne volitve, ki se bodo vršile v kratkem, sledeče kandidatje: Za III. razred: gosp. dr. Josipa Derča in gosp. Antona Kleina. Za II. razred, ki letos voli izjemoma 7 odbornikov, pa sledeče: gosp. Miroslav Kriznar, c. kr. profesor, gosp. Fran Šušlje, c. kr. profesor; gosp. dr. Fran Papež, odvetnik, gosp. dr. Hinko Dolenc, c. kr. sodn. pristav; gosp. Josip Tomak, civilni inženir in graščak, gospod Fran Žužek, c. kr. inženir; gosp. Alfred Lednik, trgovec. — *Tudi takovana ljudska stranka,* katero zastopa »Ljudski glas« imela je svoj volilni shod; a čujte! Kakor »Slovenski Narod« piše, je urednik »Ljudskega glasa«, Suhodolnik, v tem shodu izrekel: »Če nemškutarje postavimo za kandidatje, dobimo denara, kolikor hočemo«. Te besede same brez komentare obsojujejo Suhodolnika in vso njegovo ljudsko stranko, ki vtegne potem takem biti nemškutarska zalega. — *Zanimiva za Tržičane* je vest, da se je 27. t. m. zjutraj ob 9 uri v cerkvi Sv. Jakopa v Ljubljani, ki je bila v ta namen krasno okinčana in razsvitljena, oženol znaal tržaški veletržec in odlični rodoljub, gosp. Josip Gorup z gosposdično Klavdijo Keesbacherjevo, hčerjo dr. F. Keesbacherja, poznanega ljubljanskega zdravnika. — *Želimo vso srečo* tako odličnemu možu našega naroda. — *Katoliška tiskarna ljubljanska,* katero se je ustanovila po prizadevanji g. župnika Jeriča in gosp. državnega poslanca K. Kluna, naselila se je v poslopji stare finančne direkcije, sedaj c. kr. okrajnega glavarstva na Valvazorjevem trgu v prejšnjih magacinah za tabak, nasproti licealnemu poslopiju. Črke in druga tvarina so baje uže došle, stroj za tisk pa se bode začel postavljati prihodnje dni. Vodja (faktor) katoliške tiskarne bode bivši stavec v tiskarni Blasnikovih naslednikov, g. Šeber. Ljubljana bode sedaj, ko se otvori katoliška tiskarna, štela šest tiskarn. — Preveč!

Umri je 17. t. m. v Šent Jakobu v Rožnej Dolini 82letni oče po vsej dolini sloveče Janežičeve rodbine in za slovensko slovstvo prezasluznega Antona Janežiča

G. g. Božidar Rajč je nevarno zbolel. Mi srčno želimo, da Bog povrne zdravje temu prvoborc štajerskih bratov.

Vinski sejem bo v Zagrebu dne 25., 26. 27. aprila t. l. Na sejem se pušča tudi slivovica, drožena in tropinska žganjica. Za naše vinske trgovce je ta sejem velike važnosti, zato je jih uže zdaj opozarjamo nanj. — Ko bi hotel kdo kaj pojasnil o sejmu, lahko se obrne do nas, ker mi mu lahko ustrežemo s pojasnili, pa tudi z dobrimi priporočili za Zagreb.

Narodni list v Zadru je bil konfisciran zaradi posnetka iz brošure »Oesterreich und di kroatische Frage«, kateri so prinesli razni drugi listi.

Društvo sv. Mohorja pristopilo je 2000 novih udov. Gotovo velikanski napredek!

Glasbena matica v Ljubljani je izdala: Jour-fixe-marš, za klavir, vglasbil in literarno-zabavnemu klubu v Ljubljani poklonil Viktor Parma. Skladba kaže ženjalnega skladatelja, katerega prvo mej nas došlo delo prijazno pozdravljamo z gorko željo, da bi g. Parma našo domačo umetnost prav zdatno pomnožil.

Wernd-lova puška, kratko in lehkoumevno poučilo v orožji s prašanji in odgovori za peštvo i lovsko četo cesarskega in kraljevskega vojstva. Pod tem naslovem je zopet izdal naš velezaslužni rojak, g. stotnik Komel pl. Sočebnanovo, jako praktično knjižico za slovenske vojake, kateri se morajo natančno seznaniti s puško, katero rabi naša vojska. Vsi tehnični izrazi so izvrstni in pisava jako lahko umevna. To je uže 9. knjižica, katero je izdal naš edini pisa-

telj na vojaškem polju. — Dobiva se v tiskarni družbe Sv. Mohora v Celovcu po 20 soldov. — Slovenski vojaki, sezite po njej!

20.000 pomadjarjenih obiteljskih imen. Znano je svetu, da se Madjari zelo veselé *Pomadjarjenecov*, skoraj tako, kakor angelji spokorjenega grešnika, zato imajo tudi veliko zaslugu oni, ki imena madjarijo. Aleksander Mihók, vodja arhiva v madjarskem trgovinskem ministerstvu, sestavil je po zahtevanju trgovskih, obrtnih in odvetniških krogov in zložil v knjigo vsa obiteljska imena, ki so bila pomadjarjena od leta 1867 počenši pa do konca leta 1882. Ta imena so sestavljena po starih i novih obiteljskih imenih v alfabetičnem redu; to knjigo je rodila potreba, ker so se zaradi premenitve imen začele goditi habilonske zmenšnjave, katerim pa, ako bo tako pomadjarjevanje napredovalo, nobena knjiga ne odpomore i če si Madjari sezidajo tudi habilonski stolp. — Naj bi Madjari premišljevali osodo Babiloncev! Če madjarski rod nema v lastnej krvi toliko moči, da se ohrani in proslavi v bodočnosti, za Bogal pomadjarjevanje mu ne pomore, ker to je greh zoper naturo; kdor pa dela take grehe, nad tem se maščuje sama natura ter ga vrže v smrt in pogubo. Ali so to resnico Madjari kdaj premišljevali?

Dar ruskega carja. Moskvske »Ruskija Vjedomosti« pripovedujejo, da je kišenevski urar Salomon Sternberg zgotovil za ruskega carja in carica jako originalen dar, kateri jima pokloni o priliki kronanja. To je namreč velika ura z nihalom in posebnim mehanizmom. Ob 9. 12. in 5. uri se odpirajo vrata na uri in znotraj se vidi moskovska katedrala Velike Gospe, v katerej bode kronanje. V tem trenutju se odpró vrata katedralke, skoz katera stopi svečano opranji moskovski metropolit, obdan od mnogih vladik, duhovnikov in dijakonov. K malu potem stopi skoz stranska vrata car in carica z »sijajnim svojim spremstvom; metropolit sprejme carja in carica, blagoslove ju in blagoslovljeno vodo poskropi. Mej to ceremonijo igra skriti glasbeni stroj rusko himno: Bože carja brani. Potem zginejo vse osebe v katedralko.

Cetinje v nevarnosti. 10. t. m. je udarila strela v arsenal, ki je oddaljen kakih 400 korakov od mesta Cetinja, in v katerem je bilo mnogo strelnega prahu, dinamita in patron. Srednji odtelk magazina se je spršil v zrak. All naglo so priskočili ljudje ter uže tleče, z dinamitom in strelnim prahom napolnjene zaboje in sode v sneg zmetali, od tod pa so jih ženske dalje odnesle in odvalile, in tako so oteli mesto Cetinje razrušenja. — To je tudi junaštvo.

Gora Etna dela velik strah stanovalcem mesta Katanije in sosednjih vasi v Siciliji, ker je začela zopet ogenj bljuvati, lava je dosti hiš zasula, in tudi potres jih mnogo porušil.

Gotov pomoček zoper — Cigane — je iztuhtal nek župan na Ogerskem, namreč v vasi *Nagi-Mogyer*. Vedno so trumoma vas nadlegovali in na noben način se niso dali odvrnóti. Nekí dan pa jih da naš modri župan mnogo poloviti, ter jim da vse lase tako potstriči, da so imeli glave gladke, kakor buče. To je pomagalo. Odsihdob se one vasi ogibljejo, kakor žive kuge — in prebivalci se nemajo več batí — tatvine. Pristaviti pa moramo, da take pomoči ne svetujemo nobenemu, ker bi jo utegnel drago plačati.

Katoliško vseučilišče v Novem Jorku se ustanovi v kratkem času. Podjetja načelnik je škof Spalding, iz Peorije v državi Illinois, ki je zdaj v Evropi ter je načrt predložil papežu in propagande prefektu. Ustanoviti se ima to vseučilišče, kakor se to umeje samo ob sebi, iz privatnih sredstev. Nabranih je neki uže 1 milijon dolarjev, nek znani ud katoliške cerkve je podpisal 700.000 dolarjev. Podučevalo se bo na vseučilišču v vseh znanstvenih strokah.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Kraševci in njih teran.

(Spisal R. Dolenc.)

Krasu se čudi ptujec, kateri za kratek čas po svetu potuje, zaradi divje njegove romantike; Krasu se pa mora čuditi tudi vsak ptujec, t. j. ne kraški kmetovalec iz kmetijsko-gospodarskega ozira. Kmetovati na svetu, jako globoke in poleg tega še morebiti jako plodovite plasti, prevlečene po naravi z gosto oedejo divno rastočih, tečnih trav in zelišč, prevlečenih z gosto vitko rastočo šumo, namakanih po mogočnih rekah, čvrstih potocih i njih prouzočiteljih, bistnih studencih; kmetovati na takem svetu je baš šala, osobito akoga obdaja milo, v vsakem obziru ugodno podnebje. Ali odločno vse kaj drugega je kmetovanje na svetu, katerega kaj prevagljivi del je trda skala, kder se mora kmetovalec rodovite plasti še le mej ali pod skalovjem — v podpovršnjih jamah — iskati ter jo tja nanašati, kder je more biti na stotine kubičnih metrov kamenja izril, da je borih par metrov rodovite njive zadobil. Vse kaj drugega je kmetovanje na svetu, katerega pokriva kamen pri kamenu, mej katerim le najbornejša, komaj za ovčjo pašo zadostljiva travica živetari, na katerem šumo le brinjevo, ali kako drugo malovredno, in vrhu tega še kaj redko grmovje zastopa, na katerem je zaman iskati reke, potoke, kder še borega studenčiča ne premore; katerega vrhu vsega tega še ekstremno podnebje, — po zimi huda burja, po leti pa šušna tare. Na takem svetu kmetovati ni več šala, ampak velikanska težava, skora uže umetnost! In na takem svetu kmetuje? ali pase morebiti po izgledu še južnejših avstrijskih in neavstrijskih dežel kraške narave koze, ali ovce, ali malo večja od ovac govčita? — Ne, vsega tega ne, ampak naš Kraševac je polje-delec, vinogradnik in vrhu vsega tega še šumar. Njegov pridelek je krasna pšenica, izborno črno vino »teran«, fina svila in kolikor toliko tudi živina i živi-

norejski izdelki — mleko, maslo, — za prodaj; ajda turšica, »gnjeda«, repa, zelje, fižol za domačo porabo. Nekdaj je slovel tudi kraški »kostrun« in kraški »sir«, pa dandanes se je ovčja reja. in to gotovo na veliko korist šumarstvu, pogozdovanju krava močno skrčila, po nekaterih krajih popolnoma izginola. Sloveči so tudi kraški divji »zajci«, pa te spogojajo najbolj Tržačani, kateri jih, pa kakor najemniki kraških lovov, gotovo prav dobro plačujejo. No, poglaviti kraški pridelek je in ostane pšenica in pa vino »teran«. Pustimo za danes pšenico, in vse drugo na stran, ter držimo se naslova to je kraškega terana.

Kraški teran ima svojo zgodovino, katere pa ne bomo še le iz »Valvazorja« ali drugih kronik zajemali, ampak le iz ušnega sporočila, lastnih kombinacij, od katerih pa a priori nikakor ne trdimo, da bi bile neovrgljivo istinite. Kar navemo tukaj tako rekoč zgodovinskega — ako se smemo tako izraziti — o kraškem teranu, to je naša misel; ako ve kdo za boljše, vedno dobro došla. Uža imé »teran« ali laško »terano« je nekoliko čudno. Nekateri ga izvajajo iz besede teran, laški tirano, kar bi bilo po naši toliko kakor neusmiljeno vino. Ali zakaj bi se neki to vino tako imenovalo? No rajni stric nam, za kranjsko kmetijstvo, osobito svilarstvo in gospodarstvo na ljubljanskem močvirju jako zaslužni mož, dr. Jože Orel iz Skopega na Krasu rojen, nam je dostikrat pravil, da je bil kraški teran nekdanj tako kisel, da je kraška mati jokajočega otroka tako le strašila: »muči, muči, če ne ti dam terana piti«. To je uže v nekakej recimo zgodovinske zvezi z nazivom »teran«, kajti jako mogoče je, da je bilo kraško črno vino nekdanj tako neusmiljeno kisel, da je človeka, kateri ga je pil, osobito v še nežnej mladosti, tako rekoč trpinčilo ali tiraniziralo, ali dandanas kraški teran to ni več; kar je bil. Nekateri hočejo naziv »teran« od druge lastnosti vina izvajati, namreč od njegove pretvezne velike sile, alkonolične moči katera človeku, ki se ga dobro navleče, strašanski v lasé gré; ali kakor Nemeč veli: »Katzenjammer« prouzroči. Ali ta izpeljava je gotovo kaj neprilicna, kajti kateri uporabec kraškega terana ne vé, da se more prav njega prilično dosti piti, predno zaide močno v lase, in da se prav po njemu prilično najmanj »mačjega stoka« čuti? — Zopet drugi trdijo, da izvira ime »teran« od laške besede terra — zemlja.

Kraška zemlja, kolikor je je, sploh je poznata, rodovita rudeča ilovica, in ker je misel Vipavev, in — kakor pristaši te izpeljave imena trdijo — posebno Italjanov ta, da postane vino le tadaj tako lepe, tamno rudeče, ali kakor velimo črne barve, ako se na takej zemlji prideljuje; ima ono po laški besedi »terra« to ime. Mi se tudi s to izpeljavo ne strinjamo, ampak izvajamo si ime teran tako le: Kraševci so gotovo od tačas, ko se je vino na Krasu pridelovati pričelo in sploh od nekdanj Slovenci, in izvir imena teran, iščimo torej v slovenskem jeziku samem. Slovenski jezik pa v svojej prvotnosti niti besede »tiran« niti besede »terra-terrano« ne pozna, pač pa je njegova lastnina beseda »črn-črno« katera se še dandanašnji po Krasu v dostih krajih »črntčerno« izgovarja. Izpustimo iz besede črn, črko č, pa zadobimo lepo izvirno slovensko ime vina »tera-teran«. Ako je bilo mogoče, da je iz »Trapiški tabor« s časom »Trepentabor« in konečno dandanašnji »Repentabor« nastal, zakaj ne bi nastal še stokrat lažje iz črnega vina-teran? — Tako agnosticiramo »teran« za izvirno slovensko vino, če vé kdo za boljše definicijo, na dan ž njo!

Narboljši kraški teran se napravlja, kakor sploh znano, dandanes iz sorte grozdja katerej »refošk« pravimo, manj dobri iz ostalih kraških črnih sort, kakor iz brzamina — sicer kaj izvrstna sorta, toda ne za osnovo karakterističnega okusa terana — repačka, gričevca, črnjelca ali penjuta, pinolčka, gnjeti itd. Iz samega refoška je najfinjši teran, več ko pride soka ostalih sort osobita gnjeti — v mošt, tem slabši postane, tako da nastane iz terana lahko pravi teranček — čviček. Izvirno domača kraška sorta, pa refošk ni, to prav tako malo, kakor brzamin, penju in pinolček. Refošk je marveč izvirna italijanska sorta grozdja, katerej se v Italiji »dolceto di Plemonte« i še drugače pravi. Italijanska sorta je tudi brzamin — marzaminio di Verona itd. Penju in pinolček spominjata pa na francozki izvir, kajti Francozi dosti črnih sort grozdja, osobito iz Burgunda izhajajočih »pinot« zovejo n. pr. pinot noir, pinot le gros itd. Prav izvirno domača sorta — ako ne kraška, pa vsaj vipavska — je pa gnjet ali gnjetica, kajti po izpeljavi velenčenega slovenskega jezikoslovca gospoda, Levstika, znači beseda »gnjotno« v staroslovensčini toliko, kakor blede rudeče, nemški: fuchs in roth. Repačka in gričevca sta nastala gotovo iz ostalih naštetih sort, po poti bastardiranja cvetja, iz semena. Nekdaj se je moralo na Krasu le prav malo refoška saditi, največ pa gnjeti, od tude jako kislja, nekdanja vina. V veliko večje meri se je pričel pa pred ko ne po krasu refošk takrat saditi, ko je v Italiji, osobito pa v bližnji Furlaniji začela uničevati navadna grozdna bolezen, grozdna plesnoba — oidium túcheri — grozdje, in mej tem pred vsem refošk, — kajti prav on je tej bolezn, kakor žali Bog sploh znano, strahansko podvržen, — in ko je tudi Tržačanom nekdanj kaj priljubljeni beli, kislikasti furlanec »cividin« in ne manj domači »brežan« isti bolezn podlegel. Iz lastnega življenja sicer ne moremo trditi, da bi kraški teran pred toliko i toliko leti veliko manj cenjen bil, nego dandanes; vendar zatrjujejo nam to stari možje, kateri se nek dobro spominjajo časov, ko se je kraško črno vino jako po ceni dobivalo, veliko cenejše, nego vipavsko. No, pred par leti pa je dospel ta kraški teran do cene, katera je, v primeri k njegovej notranj, recimo — primerjaje ga z denarjem — njegovej efektivni vrednosti uže odločno pretirana bila. Ne da bi se pa kak p. t. kraški čitatelj teh vrstic mislil, da jim zavidamo dohodke, katere iz svojega terana zajemajo. Tega nikakor ne,

kajti velikanski trud, velikanska marljivost in izgledna štedljivost kraškega kmetovalca je popolnoma vredna, da se njegovi pridelki, katere zemlji tako rekoč z veliko silo odljeme, boljše cénijo in plačujejo, nego bodi si kodar koli drugod na svetu nekraške narave — in naj bodo tudi slabši h lastnosti in ne boljših.

(Dalje prihodnjič.)

Dražbe.

V Trstu posestvo Paula Tschabitscher iz Greta, cenjeno gl. 2567.97, 2. aprila, 5. maja, in 5. junija. — V Belcu posestvo Frana Sornig iz Cersoča, cena gl. 1236.90, 11. aprila, 11. maja in 11. junija. — V Ajdovščini posestvo Ivana Poratina iz Oteice, cena gl. 703.78, 14. aprila, 15. maja in 15. junija. — V Trstu posestvo Petra Qual iz Kadina, cena gl. 17976.35, 29. marca, 21. aprila in 15. maja. — V Trstu posestvo Antona Bacichi iz Trsta, cena gl. 44.937.94 in 63.281.67, 5. aprila, 8. maja in 7. junija. — V Ajdovščini posestvo Frana Cibej iz Ajdovščine, cena gl. 14.652.44, 28. marca, 23. maja in 23. aprila. — V Trstu dve hiši B. Bassija iz Trsta, cena gl. 1233 in gl. 42390.99, 31. marca, 28. aprila in 21. maja. — V Trstu posestva Ant. Golča iz Gropade in Ant. Golča iz Trebiča, cena gl. 8024.09, 27. marca, 23. aprila in 28. maja. — V Kopru posestvo Dominika Zudič iz Kopra, cena gl. 1035.16, 31. marca, 1. maja in 2. junija. — V Gorici posestvo Jožefa Ferletig iz Gorice, cena gl. 610, 31. marca, 8. maja in 8. junija. —

Tržno poročilo.

Kava — v najboljšem obrajtu, cene trdne in se polagoma pomikajo na višje.
Sladkor. — Še precejšnja kupčija, cene trdne, denes velja sladkor v vrečah gl. 30¹/₂, do 31.
Sadje. — Kupčija je postala nekoliko mirnejša in so tudi cene postale nekoliko šibkeje.
Olje. — Dobro stanje, cene trdne.
Riž — neznatna kupčija po slabih cenah.
Petrolje. — Trg jako trden; cena še vedno na gl. 11.
Domači pridelki. — Strašna mlahovost, skoro nobene kupčije.
Žito — prav tako.
Les — vedno boljše obrajtan in so cene trdne.

Borsno poročilo.

Malo prometa, pri vsem tem so kurzi še bolj trdni postali in se bližajmo najbrže zopet živahnosti.

Dunajska borsna dne 27. marcija.

Enotni drž. dolg v bankovcih	78	gl.	25	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	»	55	»
Zlata renta	98	»	65	»
5% avst. renta	92	»	90	»
Delnice narodne banke	832	»	—	»
Kreditne delnice	343	»	75	»
London 10 lir sterlin	119	»	60	»
Napoleon	9	»	48	»
C. kr. cekini	5	»	65	»
100 državnih mark	58	»	45	»

Železniška novost.

S 1. aprilom t. l. začne na Istrski železnici, katera je bila poprej v oskrbništvu društva južne železnice, a je od 1. januarja prišla pod opravništvo c. k. ravnateljstva za državne železnice, poletni vozni red; s katerem se zdatno pomnože vlaki na črti Divača-Pola in črti Kanfanar-Rovinj.

Zveze mej Dunajem in Polo in Trstom in Pola bodo po tem voznem redu zdatno skrajšane in bo direktna zveza z onimi vlaki, ki gredo proti severu in onimi, ki gredo proti jugu v Divači odslej sledeče:

Iz Dunaja otide ob 6 uri 45 min. zvečer. V Polo pride ob 10 uri 45 min. zjutraj.
Iz Pole otide ob 4 uri 35 min. pop. Na Dunaj pride ob 9 uri 40 min. zjutraj.
Iz Trsta otide ob 6 uri 40 min. zjutraj. V Polo pride ob 1 uri pop.
Iz Pole otide ob 4.35 pop. V Trst pride ob 9.45 zvečer.
Iz Pole otide ob 12 uri 10 m. pop. V Trst dojde ob 6 uri, 21 m. zvečer.

V pekarni

Jožefa Seles-a,

na akvedotu št. 15

dobe se tudi letos pince po domače napravljene, kakor tudi gubаницe (Presnitz) po goriško napravljene; oboje najboljše vrste po raznih cenah. — Naročbe se izvršijo točno.

Čudodelni plašter (cerot).

Ozdravi temeljito vsako rano, bodisi še tako zastarana in kronična in tudi take, ki so se uže spremenile v raka, ustavlja še tako močan glavobol, vse bolečine živcev in revmatizma v zglobah, čudodelno pomaga v bolečinah materinskih i. t. d. 50 letna skušnja z izvrstnim uspehom, kakor razvidno po neštavnih pričelah, katere se morejo pokazati vsakemu — dobiva se le v lekarni
(10—g) **Rovis, Corso št. 47.**

Razglas.

Vsled sklepa občinskega zbora od 10. t. m. razpisana je služba občinskega zdravnika v Materiji z letno plačo 600 gl. in vožnjo odškodnino letnih 100 gl. prejemši iz občinske blagajnice v mesečnih obrokih naprej, ter s prostim stanovanjem 2 sob in imajoč zdravnik pravico lastne lekarne. Natančnejši pogoji se zvedó ustmeno ali pisмено pri podpisnemu.

Prošnje za to službo s prilogo v smislu § 8 postave 19. marcija 1874 in dokazom zdravniške sposobnosti naj dotični gg. prosilci blagovolijo do 31. marcija 1883 pri podpisnem vložiti.

Občinsko glavarstvo v Materiji 14. marcija 1883.
Obč. glavar: **Kastelic.**

TRST IN OKOLICA.

Zgodovinska slika.

Spisal Matija Sila (M. Skalovič.)

Ta iz podlistka »Edinosti« ponatisnena knjiga je prav zdaj dovršena in se dobiva pri upravništvu za 45, s poštnino vred za 50 sol. Obsega blizu 10 pol. — Vredna je, da si jo omisli vsak rodoljub v Trstu in okolici, pa tudi drugod po Slovenskem. — Koristna in zanimljiva bo posebno učečej se mladini, katerej dela čast, če pozna zgodovino mile očetnjave.

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, č. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene se zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev . Kilogr. gl. 3.—
Sveče, duplirje, velike sveče itd. . . . . » 2.—
II. vrsta . . . . . » 1.65
III. vrsta . . . . . » 1.40
Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz . . . . . » 1.20
NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zaccalano; povojilo (embalaža) računl se po ceni kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.
12—6 **Figli di Antonio Artusi.**

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer - jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poročstvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,

generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13—13)

Ustanovljeno 1767.

Albert Samassa

c. kr. dvorni zvonar

fabrikant stroev in gasilnega oroda

v Ljubljani.

Ubrani zvonovi z upravo.

Vsake sorte gasilnice izvrstne sestave za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. Hidrofori, vozovi za vodo, vrtné škropilnice kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare. Crkveni svečniki in druge priprave z bronu.

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vodnjake, za vinske in pivne sode in kadij, za drozganje, za gnojnice, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago, cevi iz litega in kovanega železa s pritekline, mehovi iz konopnine in gumija itd. — po najnižjih cenah. Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke. (12—3)

23 svetilnj.